

Robert C. Castel: A Valdaj-incidens rejtélyei

2026 január 04. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

nincs értékelve

Még

Mérték

Egy jól id?zített, olcsó megtévesztés gyakran többet ér, mint egy drága és bonyolult igazság.

Amikor 2025 decemberének végén a Kreml világgá kürtölte, hogy az ukrán er?k mintegy kilencven drónnal

kísértek meg merényletet Vlagyimir Putyin ellen annak valdaji rezidenciájánál, a nyugati elemzők többsége gúnyos mosollyal nyugtázta az eseményeket. A bizonyítékok ugyanis finoman szólva is hiányosak voltak. Sehol egy robbanásról készült videó, sehol egy kráter, a helyi lakosok pedig teljes nyugalomról számoltak be a közösségi médiában.

A gúnyosan mosolygók nagy része ezen a ponton akár le is adhatná az iparendélyét, mert elmulasztották feltenni az egyetlen valóban érdekes kérdést:

Ha az orosz titkosszolgálatok valóban egy nagyszabású hamis zászlós műveletet akartak végrehajtani, miért voltak ennyire „hanyagok”? Miért nem robbantottak fel pár melléképületet, miért nem röptettek valódi drónokat az égen, vagy miért nem aktiválták látványosan a légvédelmet, a helyileg illetékes tiszti-, illetve mentőszolgálatot? Hol maradt a megtévesztő akciót kísérő obligát rádiójáték és ennek a kiberbéli megfelelője? Hol maradnak az ilyenkor kapóra jövő kiszivárgott információk?

A válasz erre a kérdésre azonban nem az orosz apparátus inkompetenciájában vagy a hírszerzési-műveleti kreativitás hiányában, hanem a modern hibrid hadviselés egy kíméletlenül racionális új fejezetében rejlik.

Ez a „minimális életképes megtévesztés” (Minimum Viable Deception – MVD) koncepciója, ahol az „elég jó” messze felülmúlja a tökéletest.

A XX. században egy állam még megengedhette magának, hogy fizikai színjátékot rendezzen, gondoljunk csak az 1939-es mainilai incidensre, amikor a szovjetek a saját pozícióikat ágyúzták, ürügyet szolgáltatva a téli háború kirobbantásához. Akkoriban a helyszínt le lehetett zárni, a tanúkat el lehetett hallgattatni. 2026-ban azonban a világ megváltozott, és immár egy digitális panoptikumban él.

Ebben a környezetben a fizikai szimuláció, például robbanóanyagok elásása a kráterek szimulálásához nem biztonságot, hanem kockázatot jelent. Az adatok forenzikus elemzése percek alatt kimutatná a különbséget egy valódi ukrán drón becsapódása és egy földbe ástott TNT-töltet között. A kráter mélysége, a törmelék szóródása matematikai pontossággal leleplezné a csalást. Ugyanez igaz a légtérre is. Ha Oroszország saját drónokat röptetett volna Valdaj felett, a NATO elektronikai felderítése (SIGINT), a fejlett telemetriai eszközök alkalmazása, esetleg egy az átlagosnál szerencsésebb éppen áthaladó műhold azonnal bemérte volna az oroszországi indítópontokat.

A mai világban tehát a csend biztonságosabb, mint a szimuláció. Egy tisztán verbális állítás „elillanó”, nehezebb rajta kapaszkodót találni, nem lehet geolokalizálni vagy spektrálisan elemezni. Arról nem is beszélve, hogy a narratíva védelmezői mindig elbújhatnak a „bizonyíték hiánya, nem a hiány bizonyítéka” egysoros mögé.

Az orosz doktrína központi eleme az úgynevezett „reflexív kontroll”, amely nem a meggyőzésre, hanem az ellenfél döntéshozatali mechanizmusának manipulálására, megzavarására, lelassítására és megbénítására törekszik. A Valdaj-művelet sem vákuumban történt. Közvetlenül a Trump–Zelenszkij-találkozó után indult el, amikor a nyugati döntéshozók éppen a lehetséges béketárgyalások kereteit formálták. Egy bonyolult, többügynökségi koordinációt igénylő, látványos robbantásokkal tarkított művelet megtervezése heteket vett volna igénybe.

Az orosz tervezőknek viszont óráik voltak arra, hogy beleavatkozzanak a diplomáciai narratívába.

A cél nem az volt, hogy a CIA-t becsapják, hanem az, hogy „temporális információs szabotázszt” hajtsanak végre, és arra kényszerítsék a Nyugatot, hogy értékes órákat és kognitív energiát pazaroljon a cáfolatra ahelyett, hogy a tárgyalási pozícióit erősítené. Ebben a kontextusban a „hanyagság” nem hiba, hanem a sebesség ára.

A jelenség megértéséhez meg kell értenünk az orosz információs környezet sajátosságait is. Az orosz hatalmi vertikum számára a belső közönség kiszolgálása az elsődleges cél, a háború színházában elsősorban ennek a páholynak játszanak. Az orosz állami média nézői számára nem szükséges a hollywoodi minőségű számítógépes effektusokat szolgáltatni. Számukra a tekintélyelvű közlés és a folyamatos ismétlés önmagában bizonyító erejű.

Itt jön a képbe a „vranyo” orosz kultúrája: „Én hazudok neked, te tudod, hogy hazudok, én is tudom, hogy te tudod, mégis úgy teszünk, mintha igaz lenne.” A Valdaj-ügyben Lavrov külügyminiszter és a védelmi minisztérium egymásnak ellentmondó számai (90 kontra 47 drón) nem feltétlenül az inkompetencia jelei, hanem a „hazugság

„tűzoltótömlője” (Firehose of Falsehood) taktikáé, ahol a cél a káosz és a bizonytalanság fenntartása, nem pedig egy koherens igazság felépítése. Arról nem is beszélve, hogy a tapasztalt hírszerző szemében ezek az „életszer” eltérések fedezéket nyújtanak az előre koordinált információs hadviselés vádjá ellen. Ahogy azt minden kezdő zsarú tudja, ha egy bűntény összes szemtanújának a tanúvallomása egybevág, akkor ott valami bűzlik, ez sohasem életszer. Így válik paradox módon a koordináció pongyolasága a kommunikáció legjobb testrévé.

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül az orosz biztonsági apparátus strukturális nehézségeit sem. Egy olyan komplex művelet, amely valódi robbanásokat, légvédelmi tüzet és koordinált drónrepüléseket és a többi igényelne, példátlan együttműködést követelne meg az FSZB, a GRU, az FSO és a hadsereg között. Az orosz bürokrácia azonban híresen szétagolt és rivalizáló, és esetenként halmozottan inkompetens. Emlékezzünk a hírhedt 2022-es FSZB-akcióra, ahol a tisztek három SIM-kártya helyett véletlenül a The Sims 3 videójáték három példányát helyezték el bizonyítékként. Egy ilyen rendszerben a túl bonyolult terv több hibalehetőséget rejt. A valdaji esemény során választott „minimális konfiguráció” – egy sajtóközlemény, egy generikus térkép és némi bizonytalan videófelvétel – radikálisan csökkentette a lebukás vagy a belső szivárogtatás kockázatát.

A valdaji incidens tehát nem egy elbaltázott akció, hanem a hibrid hadviselés fejlődésének mérföldköve. Oroszország rájött, hogy a fizikai bizonyítékok korában a legbiztosabb maszkirovka az, amelynek nincs fizikai kiterjedése. A „hanyagosság” valójában stratégiai számítás: gyorsabb, mint a valóság, olcsóbb, mint a szimuláció, továbbá kevésbé kockázatos, mert nem hagy hátra elemezhető roncsokat vagy radarjeleket.

Érdekes ezt összevetni a tudományos hírszerzés egyik történelmi alakjának, R. V. Jonesnak a megállapításával, miszerint minél tökéletesebbé akarunk tenni egy szimulált repülőgép- vagy harckocsimodellt, a szimulákrum ára annál inkább megközelíti a valódi objektum árát. Így a katonai/hírszerzési hatékonyság, illetve hatásfok szempontjából a szimulációnak megvan a saját ár-érték kalkulációja.

A Nyugat számára az első tanulság az, hogy ne az orosz propaganda „amatőrizmusán” gúnyolódjon. A cél ugyanis nem az volt, hogy elhiggyük a narratívát a kilencven drónról. A cél az volt, hogy míg a Nyugat a bizonyítékok hiányán vitatkozott és a semmit elemezte, nek már a következő lépést készíthessék elő a diplomáciai sakkasztalon. Ebben a játszmában pedig egy jól időzített, olcsó megtévesztés gyakran többet ér, mint egy drága és bonyolult igazság.

Ez pedig a második tanulság, amit érdemes hazavinni. Az információs hadviselésnek nemcsak geopolitikája van, hanem kronopolitikája is, és az idő ebben a játszmában legalább olyan fontos dimenzió, mint a tér. A tér és az idő közötti kapocs a sebesség, illetve a gyorsulás.

A Valdaj-maszkirovkának nem kellett elég hatékonyan lennie, hogy megállítsa a tűzszüneti tárgyalásokat. A célját elérte azzal, hogy megtörte az események lendületét, és ezzel valószínűleg jelentős mértékben átformálta a tárgyalások dinamikáját.

Robert C. Castel

A szerző az Alapjogokért Központ biztonságpolitikai szakértője, lapunk főmunkatársa

www.magyar nemzet.hu

DR. DRÁBIK JÁNOS
100 ÉVVEL TRIANON UTÁN
DVD A trianoni gyalázaatról tabumentesen

„Egy film amelyet minden
magyarnak látnia kell”

Ajánló
